מאי איכא למימר? לא תימא ואח"כ אמר אלא אימא ואחר כך לקח ואמר, לקח, מוסף ומביא חובתו מאי נידו? דפריק ליה, והא אין פריון לעוף? אמר רב פפא כגון שלקח פרידה אחת: אי עולה זבן מוסף ומביא חובתו מדמי חטאתו והאי עולה אזלא לנדבה אי חטאת זבן אין מוסף ומביא חובתו מדמי עולתו והאי חטאת אזלא למיתה. גופא א"ר אלעזר א"ר הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא ורבי חנא א"ר הושעיא יצא. מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא, עשיר שהביא קרבן עני לא יצא שאני התם דכתיב °זאת, אי הכי רישא נמי? הא רבי רחמנא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני? ת"ל זאת ונילף מינה? מיעט רחמנא °ואם דל הוא:

מתני' קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו, בא לו אצל פרו שניה וסומך שתי ידיו עליו *ומתודה וכך היה אומר אנא השם (*חטאתי עויתי ופשעתי) לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך, אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ככתוב בתורת משה עבדך °כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

גמ' איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי או אהעמדה קאי? ת"ש דתני רב יוסף קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו, ולנשחט כנגד בית שחיטתו שלא יתערב זה בזה ולא יתערב באחרים. אי אמרת בשלמא אקשירה קאי שפיר, אלא אי אמרת אהעמדה קאי, נהי דבחבריה לא מיערב דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה, באחריני מיהת מיערב, אלא לאו שמע מינה אקשירה קאי שמע מינה:

א"ר יצחק שתי לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח אחת צריכה שיעור ואחת אינה צריכה שיעור ולא ידענא הי מינייהו. אמר רב יוסף ניחזי אנן: של שעיר המשתלח דבעי חלוקה בעי שיעור, ושל פרה דלא בעי חלוקה לא בעי שיעור, מתקיף לה רמי בר חמא דפרה נמי בעי כובד? א"ל רבא כובד תנאי היא, הפרה לא בעי חלוקה. איתיביה אביי *כיצד הוא עושה כורכן בשירי לשון? אימא בזנב לשון. א"ר חנן אמר רב עץ ארז ושני תולעת שקלטתן שלהבת כשרה. מיתיבי נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש. אמר אביי ל"ק כאן בקולחת כאן בנכפפת. רבא אומר כובד תנאי היא דתניא למה כורכן כדי שיהיו כולן באגודה אחת דברי רבי, רבי אלעזר בר' שמעון אומר כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה.

כי אתא רב דימי א"ר יוחנן שלש לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח ואחת של מצורע: אחת משקל עשרה זוז ואחת משקל שני סלעים ואחת משקל שקל, ואין לי לפרש. כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן:

של

*) [כיצד הוא עושה ליתא במשנה דפרה]

מאי איכא למימר · והא הכא לאו בשעת לקיחה ולאו שעת עשייה הוא וקבעה ליה: **לא תימא ואחר כך אמר אלא ואח"כ לקח ואמר** · זו לחטאת וזו לעולה, דעבדי תנאי דמחסרי תיבה אחת על ידי שכחה ומיחלף להו בין ואחר כך לקח לואחר כך אמר: **ופרכינן לקח** · אם כן מוסיף ומביא חובתו בהמה מדמי חטאתו מאי ניהו הרי אינו מעות, שכבר לקח העוף: **דפריק ליה** · ומוציאו לחולין ומוסיף מביתו וקונה מן המעות בהמה: **והא אין פדיון לעוף** · דהכי תנן במסכת מנחות (דף ק:) אבל העופות והלבונה וכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא בבהמה: **כגון [שלקח] פרידה אחת** · גוזל אחד לקח מן הגוזלין דמעות והכי קאמר תהא זו עולה וזבן, הני מעות דקיימי חטאת ניהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזבן אזלא לנדבה: **אי חטאת זבן** · הוקבעו מעות לגוזל השני לעולה על ידי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מהן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והחטאת שלקח תמות ומביתו יביא מעות ויקח בהמה: **שאני מצורע** · דכתיב (ויקרא יד) זאת תהיה תורת המצורע ולא אחרת: **רישא נמי** · עני שהביא קרבן עשיר: **הא רבי רחמנא** (א) · תורה אחת לכל המצורעין כולן יוצאין בקרבן עשיר: **והתניא** · בניחותא: **ונילף מינה** · למטמא מקדש: **ואם דל הוא** · מיעוט הוא מצורע הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא אבל שאר חייבי קרבן עולה ויורד, לא: **מתני' כנגד בית שילוחו** · כנגד שער שהוליכוהו בו: **ולנשחט** · מפרש בגמרא: **גמ' אקשירה קאי** · דקושר לו לשון כנגד צוארו: **או אהעמדה קאי** (ב) · והכי קאמר ואת שעיר החטאת העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום בית שחיטתו: **שפיר** · דהא לא מערבי אהדדי שזה קשור בראשו וזה בצוארו ולא באחרים, שאין קשור עליהן לשון, ושל אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת** · ולנשחט אהעמדה הוא דקאי ומשום [א] (ל)קשירת שעיר המשתלח לחודיה קאמר שלא יתערבו זה בזה ולא באחרים בשלמא במשתלח לא מיערב (ג) בשעיר הפנימי דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה, אלא באחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי, הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: **שתי לשונות שמעתי** · על שתי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ביניהם אחת של פרה אדומה שכתוב בה (במדבר יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת: **אחת צריכה שיעור** · ושיעורה מפרש לקמן: **ואחת אין צריכה שיעור** · שכשירה בכל שהוא: **דבעי חלוקה** · כדתנן לקמן (דף סז.) מה היה עושה המשלח את השעיר חולק לשון זהורית חציו קשר בסלע וחציו קשר בין קרניו: **בעי כובד** · שתהא כבידה ותפול לתוך עומק האור כדכתיב (שם) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי היא** · לקמן בשמעתין: **כיצד הוא עושה** · במסכת פרה (פ"ג משנה יא) תנן לה: **כורכן** · לעץ ארז ואזוב: [**בשירי הלשון** · מדקתני שירי מכלל דאיכא תו]: **בזנב הלשון** · סרוקה במסרק ונעשית קלרה לראש האחד כמין זנב: **שקלטתן שלהבת** · ולא נפלו לתוך שריפת הפרה אלא נתהבהבו באויר: **ומקדש** · כלומר וטוען שם · כל מעשה פרה קרי לה קידוש: **בקולחת** · אם יש עליה עמוד שלהבת זקוף למעלה כקלח של עשב גבוה צריך להביא אחר, והא דאמר רבי חנן כשירה בנכפפת אם שלהבת (ד) נמוכה וכפופה וסמוכה לגחלת וקרינן ביה אל תוך: **שיהיו כולן באגודה אחת** · דבעינן שיהו נלקחין בבת אחת דכתיב ולקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת: **ואחת של מצורע** · דכתיב ביה נמי ושני תולעת ואזוב: **ואין לי לפרש** · ואיני יודע לפרש איזו גדולה ואיזו קטנה ואיזו בינונית:

של

והאי עולה אזלא לנדבה · לאו לנדבת צבור קאמר לקיץ המזבח דהאמר בפ"ק דשבועות (דף יב:) דאין מקיצין בעולת העוף אלא לנדבת יחיד קאמר מיהו הלשון קשה דקאמר אזלא לנדבה דבכל דוכתא אמרינן לנדבה היינו לשופרות לנדבת צבור וי"ל הא דאין מקיצין בעולת העוף היינו דאין לוקח לכתחילה מן המעות של הנדבה עופות להקיץ אבל אי מתרמי ממילא כי הכא מקיצין בו* אבל קשה אמאי לא מייתי ליה עולת יחיד כי ההיא דתנן בנזיר פרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (דף כה.) האשה שנדרה בנזיר והפרישה את בהמתה והפר לה בעלה וכו' עד החטאת תמות העולה תקרב עולה ושלמים יקרבו שלמים וי"ל שאני התם כיון דכבר הפרישה כל קרבנותיה הוקבעו לה לשמה אבל הכא דלא לקח כל קרבנותיו לא הוקבע לו להכי אזלא לנדבת צבור א"נ נמי י"ל דהכא קאמר סתמא אזלא לנדבה ולא קאמר תקרב עולה כדקאמר התם לפי שאין נפקותא בדבר ואין חילוק בין עולת העוף הבאה בשביל צורך לאותה שהיא באה נדבת צבור דאידי ואידי אין טעונין סמיכה ולא נסכים דעוף אין טעון נסכים ולא סמיכה אבל עולת בהמה שהיא באה בשביל יחיד טעונה נסכים משלו ואם היא קרבן אנשים טעון סמיכה וכשהיא באה נדבת צבור נסכיה קריבין משל צבור ואין טעון סמיכה ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו כשהיא באה בשביל יחיד אבל כשבאה נדבת צבור עבודתה ועורה לאנשי משמר הכי מפרש בתמורה בפרק ואלו קדשים (דף כ:) ואף על גב דאיכא נפקותא לענין עבודתה שמקריבה אפילו במשמר שאינו שלו כיון דאם אין כהן לא נפקא מיניה מידי קאמר סתמא אזלא לנדבה:

שלש לשונות · הא דלא נקט נמי של שעיר הפנימי נ"ל משום דההיא לא הוה אלא כדי שלא יתערב לא הוה לה שיעור כלל אבל הני כיון דיש בהן צורך הוה להו שיעור וזה של שעיר המשתלח היה בו צורך לידע אם הלבין כדכתיב כשלג ילבינו (ישעיה א):

כי

נקט מטמא עני שאותו רגיל להפריש לקינין אבל לר' אלעזר א"ר הושעיא דאמר לא יצא לא מצי לנקוט הכי דכיון דלא יצא לא קנבי ואפילו טפי אח"כ קאמר ר' אלעזר בפרק בתרא דכריתות (שם) הואיל ונדחה ידחה: **איבעיא** להו ולנשחט אקשירה קאי · ובית שחיטתו היינו צואר או אהעמדה קאי ובית שחיטתו היינו מקום ששוחטין אותו שם: של שעיר המשתלח דבעי חלוקה · פי' חציו בסלע וחציו בין קרניו כדתנן לקמן וכפי' רש"י ואי"ם אמאי לא תני שלש ולחשוב לשון של שעיר של שם כדאמרינן לעיל יש לומר שלא היה שם אלא [illegible] בעלמא משום סכירה ואי הוה מפרש דחלוקה היינו [illegible] אלא חד אלא כפי' רש"י תנן לקמן בהדיא: **פרה** נמי בעיא כובד · ואע"פ שכורכין לעץ ארז ואזוב מ"מ כל זמן שיש כובד עלי טפי: **כובד** נמי תנאי היא · ור' יצחק אליבא דמאן דאמר דלא בעי כובד איירי: **שקלטתן** שלהבת · וכגון שנתרע[illegible] קודש שנפלו בתוך עיקר השרפה והאי לישנא דקלטתן שייך בשני תולעת יותר מכל האחרים: **כאן** בקולחת כאן בנכפפת · פירש"י דבקולחת שכלם גבוה לא הוה תוך שרפה ובנכפפת הויא תוך שרפה ואין נראה לר"י דבקולחת נמי יש לחלק בין זרק מתוך גובה הלא לזרק סמוך לקרקע דהוי תוך השרפה ובקולחת משמע שאין לחלק ונראה לר"י לפרש איפכא דבקולחת הוי תוך השרפה אבל נכפפת הולכת הלא וזזה ממקומה ואין זה שרפה: **כדי** שיהו כולן באגודה

יא א מיי' פ"ס מהל' פסולי המוקדשין הלכה י:
יב ב מיי' פ"ד מהלכות עבודת יוה"כ הל' א:
יג ג מיי' פ"ג מהלכות פרה הלכה ב:

◆

רבינו חננאל

העשיר עכשיו מוסיף ומביא חטאתו מדמי חטאתו כו' ולר' חנא דאמר יצא תריץ הכי לא תימא ואח"כ אמר אלא אימא ואח"כ לקח כלומר קנה אחר אם מדמי העולה קנאו ונשארו דמי החטאת מוסיף על אלו המעות וקונה כשבה או שעירה ואם בדמי החטאת קנה זה העוף הנקנה לחטאת אזלא למיתה ובדמי העולה קונה מהן עולה נדבה: גופא אמר רבי אלעזר א"ר הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא ור' חנא א"ר יאשיה יצא · מיתיבי מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא תיובתא לר' חנא ופריק שני מצורע דכתיב ביה זאת תהיה כלומר זאת כמו שהוא עכשיו אם הוא עשיר לא יביא קרבן עני כמו שהוא כתוב לא תוסיף ולא תגרע · ואקשינן אי הכי רישא נמי והוא עני שהביא קרבן עשיר אמאי יצא קרי ביה זאת תהיה ועכשיו עני הוא ודחינן רבי רחמנא תורת כלומר תורת המצורע בג' בהמות ב' כבשים וכבשה · והנה תניא כך דתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יכול אף עשיר שהביא קרבן עני יצא ת"ל זאת כלומר זאת לעשיר שלא יפחות העשיר מג' בהמות ואקשינן ונילף ר' חנא מינה כי כל עשיר שהביא קרבן עני לא יצא ופריק ר' חנא שני מצורע דמיעט רחמנא ואם דל הוא כלומר המצורע אם הוא דל יביא דלות ואם הוא עשיר *) (לאו והלבדו). אבל שאר אפילו עשיר שהביא קרבן עני יצא דתניא [בתו"כ בפ' מצורע] ואם דל הוא שומע אני דל מעת שהיה עשיר בן ק' מנה ונעשה עכשיו בן נ' מנה ת"ל ואין ידו משגת או ואין ידו משגת יש לו ואינו מוצא ליקח ת"ל ואם דל הוא הא עד שיאמרו ב' כתובים ואם לאו לא שמענו לפיכך אמרנו שבא ואם דל [הוא] שהוא כתו' במצורע להוציא שאר חייבין שאפילו אינו דל והביא קרבן עני יצא: קשר של זהורית כו' איבעיא להו ואי דקתני במתנית'

*) איני מבין ואולי צ"ל ואם הוא עשיר לא יצא אם הביא כדלות אבל שאר חייבין אפי' עשיר וכו'.

◆

תוספות ישנים

אימא ואחר כך לקח ואמר · וה"ה נמי לקח ואמר אחר כך ולא נקט ואח"כ לקח ואמר אלא לאשמועינן דיצא דמקבע א"כ יצא אם הביא קרבן עני וה"נ הוה מצי למינקט מטמא מקדש עשיר והפריש מעות לקינין ואח"כ לקח ואמר כו' לר' חנא דסבר דקבע לקח ואמר אף כשהוא מפרישם בעשיר אלא אורחא דמילתא

תורה אור

ויקרא יד | שם | ויקרא טז

גי' ירושלמי ונתודה

[נ"ל עויתי פשעתי חטאתי וכ"ה במשנה שבמשניות ובמשנה דלעיל לה: ובמשנה דלקמן סו. וכ"ה בירושלמי] וכ"ה בס"ם

פרה פ"ג מ"ט

[עיין תוספות לקמן מב. ד"ה כי אתא דגרסי' רבי יונתן]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא רבי רחמנא תורה אחת [illegible]
(ב) ד"ה או אהעמדה קאי. ולנשחט דקאמר [illegible]
(ג) ד"ה אלא אי אמרת כו' לא מיערב בשעיר הפנימי [illegible]
(ד) ד"ה בקולחת כו' [illegible] שלהבת נמוכה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה אלא אי אמרת וכו' דקשירת שעיר המשתלח נ"ל קשירת:

נושא
עני והביא קרבן עשיר
עשיר והביא קרבן עני
או מטמא מקדש
ב' מצורע

נושא
קשירת לשון זהורית
על שעיר המשתלח
"ולנשחט כנגד בית
שחיטתו"
דיני שני של פרה
של הכ"ג

נושא
פירוש המשנה:
"ולנשחט כנגד
בית שחיטתו"

נושא
לשון זהורית:
בפרה אדומה
בשעיר יוה"כ
במצורע (שני
תולעת)
מתי נזכרה
שיעור
ומהו השיעור

מקרא
△ דינים של
ר' יצחק שאומר
"...שמעתי..."
◇ הלכות בדינן
הלשונות
⋈ רב דימי
ורבין
בהתייחסותם
לשלשת דינים
של לשונות